

УДК 159.92

О. А. Гульбсдоктор психологічних наук,
професор кафедри психології

ПВНЗ «Краматорський економіко-гуманітарний інститут»

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Постанова проблеми. Розв'язання проблем ролі викладача у вищому навчальному закладі (далі – ВНЗ) спонукає обґрунтувати впровадження передових психолого-педагогічних інноваційних технологій, потребує трансформування навчального процесу в напрямі індивідуалізації, розвитку творчого мислення й активної самостійної роботи майбутніх фахівців. В психологічному аспекті інновація в освіті – це створення і впровадження різних видів нововведень, які спричиняють зміни як навчального процесу, так і особистості.

Аналіз останніх досліджень. Як вважає О.В. Попова, щоб розібратися в сутності, в справжньому змісті та механізмах реалізації новітніх педагогічних систем, технологій, методик, які увійшли в освітній простір, доцільно звернутися до таких понять: інновація, нововведення, інноваційний процес, інноваційна діяльність, педагогічна творчість, вчитель інноваційної орієнтації, інноваційний експеримент та інші [14, с. 205-209].

У роботах Ю.Н. Кулюткина, В.Я. Ляудіса, Л.І. Рожко, В.О. Соколовської переконливо доведено, що нововведення як у суспільстві, так і в освіті одночасно є і результатом, і ефективним шляхом, і засобом перетворення суспільства й освіти [8, с. 8-9]. Хоч інновації супроводжують суспільство з самого початку його виникнення, як педагогічна категорія вони відносно молоді, і тому в їх визначенні існують деякі розбіжності. Дослідження новації в освіті пов'язані з аналізом результатів дослідження наявної суті, структури, класифікації та особливостей протікання інноваційних процесів. На теоретико-методологічному рівні ці проблеми найбільш фундаментально відображені в роботах М.І. Лапіна, В.М. Мадзиги, А.І. Пригожина, Б.В. Сазонова [12; 15].

У визначенні поняття «інновація в освіті» дослідники виділяють різні аспекти (Е.І. Ляска, К.В. Макагон, В.А. Слободчиков, В.А. Слассьонін, Л.С. Подимова, В. Н. Харкін та ін.), зокрема такі: інновації в освіті розглядають як нове, тобто щось спеціально спроектоване, досліджене, розроблене або «випадково відкрито» в ініціативному педагогічному пошуку. Новації – це і науково-теоретичне знання певної міри новизни (М.С. Бургін, В.М. Полонський) та ефективні освітні технології, що задовольняють критеріям технологічності педагогічних систем (В.П. Беспалько, В.Н. Максимова, В.В. Серіков та ін.), і виконаний у вигляді технологічного опису проект ефективного педагогічного

досвіду, готовий до впровадження (Н.П. Гузик, Е.П. Потапова та ін.), при цьому узагальнений досвід з'являється у вигляді як би вже оціненої інновації [7; 18; 19].

Під інноваціями в освіті розуміють також і нововведення, тобто продукти освоєння і впровадження інновації, причому процедура їх розробки розглядається як умова інновації, але не включається в її склад (П.І. Карташов, Г.І. Оглобіна). Нововведення мають місце під час впровадження в практику досягнень науки (А.А. Арламов), під час використання передового педагогічного досвіду (Я.С. Турбовський). Водночас нововведення – це новий стан навчально-виховної практики, що формується завдяки осмисленню і реалізації інновації [8; 14; 15].

Інновації трактуються і як процес розробки, освоєння і продуктивного впровадження нововведень. При цьому як би моделюється карта всього поля еволюції інновації та здійснення нововведення (А.І. Пригожин, Н.Р. Юсуфбекова) [15; 20].

Постановка завдання. Для розв'язання проблеми особистісного та професійного зростання викладача ВНЗ у сучасному інноваційно-освітньому просторі доцільно визначити структуру, зміст, етапи протікання інноваційних процесів у сфері освіти та виділити сутнісні межі інновацій з позицій аналізу професійної діяльності викладача.

Виклад основного матеріалу. Поняття «інновація» вперше з'явилося в дослідженнях культурологів у XIX ст. і означало введення деяких елементів однієї культури в іншу. Це значення досі збереглося в етнографії. На початку XX століття оформилася нова галузь знання – наука про нововведення, в рамках якої стали вивчатися закономірності технічних нововведень у сфері матеріального виробництва. Наука про нововведення – інноватика – виникла як відображення потреби фірм, що загострилася в діяльності з розробки та впровадження нових послуг, ідей [19, с. 29]. Слово «інновація» має латинське походження, у перекладі воно означає «поновлення», «зміну», «введення чогось нового», «введення новизни». Поняття «нове» є одним із стрижневих понять в інноваційній педагогіці. Будь-яка новизна відносна як в особистісному, так і в тимчасовому (історичному) плані. Те, що нове для одного, може бути не новим для іншого. Новизна завжди носить конкретно-історичний характер. Народжуючись у конкретний час, прогресивно вирішуючи завдання конкретно-іс-

торичного етапу, інновація може швидко стати надбанням багатьох, нормою, загальноприйнятою масовою практикою або застаріти, стати гальмом розвитку в більш пізній час [19, с. 11].

Як зазначають В.А. Сластьонін і Л.С. Подимова, важлива традиція новизни, яка показує, чим якісно відрізняється даний об'єкт від тих, що були раніше, наприклад, методика навчання, що пропонується, від відомих. Ця оцінка подібна рівням новизни, описаним С.Д. Поляковим, але відрізняється від них тим, що рангам шкали надається потім точне кількісне значення і приводиться формалізована процедура оцінювання. Виділяються такі градації: 1) побудова відомого в іншому вигляді, тобто фактична відсутність нового – формальна новизна; 2) повторення відомого з неістотними змінами; 3) уточнення, конкретизація вже відомого; 4) доповнення вже відомого істотними елементами; 5) створення якісно нового об'єкта [19, с. 42-44]. Інновації в сфері освіти, на думку В.П. Кваши, характеризуються такими ознаками [10]:

- новою логікою мислення, у філософських роботах А. Бергсона, Л. Витейштейна, Б.Т. Григор'яна, Е. Гуссереля, А.Т. Москаленка на перший план цінностей інтелекту висувається творче мислення. Воно, передусім, характеризується тим, що В.С. Біблер назвав як тенденцію «від науконавчання до логіки культури» [3];

- органічним зв'язком теорії і практики. Відомо, що при поширенні передового досвіду передається не сама технологія навчання, а ідея, що лежить в основі тієї або іншої авторської знахідки. В інноваціях завжди існує відкрита самим викладачем або запозичена нова ідея;

- спрямованістю на вирішення найактуальніших і найскладніших завдань навчання і виховання. Важливою функцією інновацій стає також те, що вони допомагають подолати догматизм і консерватизм, усе те, що заважає підняти на новий рівень освітню політику;

- реалізацією творчого потенціалу особистості викладача, що забезпечує самовираження і самоствердження його «Я». Інновації в сфері освіти завжди вимагають волі, характеру викладача і відображають індивідуальність того, хто їх створює. Ось чому ця функція інновацій у сфері освіти полягає в створенні індивідуального стилю педагогічної діяльності. У цьому випадку вони виступають як провідний чинник професійного самовдосконалення [10, с. 32].

Інновація, на думку В.А. Сластьоніна і Л.С. Подимової, є саме засіб – новий метод, методика, технологія, програма і т. д., а інновація – це процес, який розвивається певними етапами. В інноватиці це відображається в понятті «життєвий цикл нововведення». Всі ці положення не виключають, а доповнюють одне одного, відображають неоднорідність, багатогранність і поліфункціональність поняття «педагогічна інновація». Неологічні ознаки пов'язані з розкриттям природи і джерел нового, виробленням критеріїв і рівнів новизни інновації і нововве-

день, виявленням умов і способів їх становлення, розвитку і ствердження [19, с. 81].

Розділяючи позицію цих вчених, у даному дослідженні ми зупинилися на такому визначенні інновацій. Інновації (нововведення) можна розглядати як комплексний, цілеспрямований процес створення, поширення і використання інновації, метою якого є задоволення потреб та інтересів людей новими засобами, що веде до певних якісних змін системи і способів забезпечення її ефективності, стабільності та життєздатності. Інноваційний процес пов'язаний з переходом в якісно інший стан, із ревізією застарілих норм і положень, ролей, а часто і з їх переглядом. Розвиток (конкретизацію) даного підходу знаходимо в роботах В.І. Загвязинського. На його думку, нове в педагогіці – це не тільки ідеї, підходи, методи, технології, які ще не використовувалися, але це і той комплекс елементів або окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивний початок, що дозволяє в умовах, що змінюються, і ситуаціях досить ефективно вирішувати завдання виховання і освіти [6, с. 8-11]. Нове, у трактуванні автора, містить у собі прогресивне. Проте поняття «нове» не завжди співпадає повністю з поняттям «передове», «прогресивне» і навіть більш широким поняттям «сучасне». Передове завжди зберігає багато що з традиційного.

З точки зору управління, стихійні й цілеспрямовані інновації, на думку В.І. Загвязинського, поділяються на чотири підтипи: науковий – контрольні функції виконують наукові організації; науково-адміністративний – контроль здійснюють вони ж за підтримки органів управління народною освітою; адміністративно-науковий – контроль і управління здійснюють органи управління, спираючись на науку; політико-адміністративний – контрольні функції беруть на себе адміністративні органи [6, с. 10-13].

У роботах А.І. Пригожина із загальної інноватики підкреслюється важливість вивчення переходу від одного стану системи до іншого шляхом управління процесом нововведень. Істотним завданням педагогіки, на його думку, є розкриття можливостей управління процесами створення і застосування в практиці педагогічних новин [15, с. 32]. К. Ангеловські пропонує таку класифікацію інновацій [1, с. 59]: інновації в організації (організаційні інновації); інновації в технології (технологічні інновації); інновації в навчальних програмах.

Найбільш повно класифікація педагогічних нововведень подана в роботах Н.Р. Юсуфбекової [20]. Автор вважає, що зміст новацій в освіті або нововведень може торкатися професійної діяльності викладача загалом або окремих її складових: змісту, процесу навчання і виховання, управління та організації. За характером внесених змін новації в освіті можна поділити на новації, що вносять корінні, принципові зміни в навчально-виховний процес, і новації, які лише частково його поновлюють. Новації в

освіті можна характеризувати і з точки зору їх оригінальності та несподіванки появи, оскільки новації в освіті є результатом як наукової, так і практичної творчості, передового досвіду викладачів. Можна охарактеризувати інновації і з позицій різноманітності і єдності. Загалом, до класифікації новацій в освіті, на думку Н.Р. Юсуфбекової, може увійти їх поділ за такими параметрами: місцем появи (в науці або практиці); часом появи (історичні або сучасні); мірою очікування, прогнозування і планування (очікувані й несподівані, плановані й незаплановані); можливістю впровадження (сучасні й несучасні, що порівняно легко впроваджуються і що важко впроваджуються); галуззю педагогічного знання (дидактичні, історико-педагогічні); мірою новизни (абсолютні й відносні); мірою перетворення педагогічних процесів (що вносять корінні та часткові зміни); відношенням до педагогічної системи (системні й несистемні); оригінальністю (оригінальні й малооригінальні) [20, с. 84-87].

Водночас на думку більшості вчених, інноваційні процеси в освіті характеризують якісно новий етап у взаємодії і розвитку науково-педагогічної та педагогічної творчості викладачів і процесів застосування їх результатів. Сучасний етап розвитку інноваційних процесів у педагогіці характеризується тенденцією до ліквідації розриву між процесами їх сприйняття, адекватної оцінки освоєння і застосування їх на практиці, а також до подолання суперечності між стихійністю цих процесів, що мала місце, і можливістю та необхідністю свідомого управління ними [11; 15; 19].

Сказане дозволяє вважати припущення про те, що джерелом розвитку професіоналізму викладача є інноваційні освітні процеси. Для доказу цього припущення необхідно розглянути позицію викладача в інноваційних процесах, оскільки створення нового в педагогіці має свої особливості і пов'язане, зокрема, з неповторністю особистості викладача, з особливостями ВНЗ. Інновації в освіті відрізняються від інших систем тим, що «об'єкт» впливу інновацій, предмет їх діяльності – це жива особистість, що розвивається, що має неповторне «Я». Інновації істотно відрізняються одна від одної за впливом на людину, відношенням до них суб'єкта, вони несуть різні функції в різних соціальних процесах. Існують різні типи суспільних відносин, відмінні різними вимогами до інновацій. При простому типі відносин виникає прагнення досягти єдності суб'єкта і об'єкта, єдності умов, засобів і цілей на основі збереження суспільних відносин, що склалися, культури, бажання уникнути істотних інновацій. У цьому типі істотна інновація виступає як щось негативне і, отже, породжує прагнення її відторгати [20, с. 104].

Для творчого типу відносин в освіті характерне прагнення досягнути єдності суб'єкта і об'єкта, умов, засобів, цілей на основі потоку прогресивних інновацій. Можливий також і деструктивний тип відносин, для якого характерне

протистояння інноваціям, переважання негативних інновацій над позитивними. Таким чином, категорії суб'єкта, об'єкта, суб'єкт-суб'єктних відносин є загальнометодологічною основою для аналізу механізму розвитку інноваційних відносин. О.І. Пригожін зазначає, що головна характеристика суб'єкта інновацій – це його діяльна самосвідомість, тобто розуміння своєї особистісної ініціативи як суб'єктивно можливої та основи власного існування, що суспільно приймається. Автор представляє суб'єктність як єдність цілеположення і цілездійснення в одній особі [15, с. 58].

Викладач як суб'єкт інноваційної діяльності та її організатор вступає з іншими членами педагогічного співтовариства в процес створення, використання і поширення інновації, він обговорює зміст нововведення і ті зміни, які можуть статися в предметах, свідомості, звичаях, традиціях тощо. Інновації призводять до перетворень у професійній діяльності, які починаються з прийняття людиною вимог, поставлених перед нею умовами життя і сучасним суспільством, з усвідомлення нових відносин, виникаючих у суспільстві, а також змін, які відбуваються в ній самій. З іншого боку, відбуваються зміни в характері та змісті вимог, які людина сама ставить до життя, до суспільства. У разі неспівпадання вимог, що висувуються суспільством до людини, а також очікуваних від неї результатів з вимогами, які людина обертає до суспільства, неминуче виникають конфлікти як у взаємовідносинах людини із зовнішнім світом, так і внутрішньоособистісні. Ці конфлікти служать основою невідповідності новим умовам і вимогам, основою для реальних змін у мисленні [15, с. 63-67].

Інноваційна діяльність багато в чому визначається успішністю входження в особливе культурне середовище. К. Обергом був ведений термін «культурний шок», який виходив з ідеї, що входження в нову культуру супроводжується неприємними почуттями (втрата друзів і статусу, відкинутість, здивування і дискомфорт в разі усвідомлення відмінностей між культурами), плутаниною в ціннісних орієнтаціях і власне особистісної ідентичності. Симптомами «культурного шоку» можуть виявитися нестача впевненості в собі, тривожність, дратівливість, безсоння, психосоматичні розлади, депресія. Частіше всього «культурний шок» асоціюється з негативними наслідками. І лише небагато хто звертає увагу на його позитивну сторону, коли первинний дискомфорт змінюється прийняттям нових цінностей, моделей поведінки, що веде зрештою до саморозвитку й особистісного росту [10, с. 43].

Модель майбутньої інноваційної діяльності викладача ВНЗ складається з двох взаємодоповнюючих частин. Перша будується через зміну мотиваційних відносин шляхом наслідування, зараження, імітації, моделювання інноватики. Вона визначає відношення до новацій і переживання подій, пов'язаних з їх впровадженням. Друга частина отримує інформацію через на-

правлене, усвідомлене інноваційне навчання, яке підтримується самою структурою нашого суспільства [14, с. 173].

Уся інформація, що відноситься до інновацій, пов'язана з певною системою цінностей і бар'єрів. У науці психологічні бар'єри розуміються як внутрішні перешкоди (небажання, боязнь, невпевненість та ін.), що заважають людині успішно виконувати деяку дію. Кожна людина з сукупності зовнішньої інформації вибирає тільки ту, яка може бути засвоєна, не руйнуючи і не вносячи істотного розладу в її душевне життя. Однак охорона уявлення, що склалося про світ, перешкоджає творчому процесу, зверненому до розуміння нового.

Привертаючи увагу до умов впровадження інновацій, можна виділити: інновації, що надзвичайно швидко вводяться; інновації, що надзвичайно часто вводяться (постійні); великомасштабні (системні) інновації; безальтернативні інновації. У свою чергу, М.В. Кларин виділяє два типи психологічних бар'єрів перед новим, які зустрічаються у викладачів: когнітивний і регулятивний. На думку автора, когнітивні психологічні бар'єри перед новим виявляються у відсутності певного знання про нове, у нечутливості до новизни і викликають пасивну протидію. Регулятивні психологічні бар'єри перед новим виявляються в недовір'ї до ініціаторів, до керівництва, до самого нового і часто викликають активну протидію нововведенню [11, с. 134].

Дослідження показують, що для успішного подолання психологічних бар'єрів необхідно істотно змінити деякі стереотипи повсякденної свідомості, які заважають ефективно здійснювати нововведення. Р.М. Грановська, Ю.С. Крижанська [5] стверджують, що оцінка чого-небудь нового і несподіваного залежить від того, як людина сприймає це нове, наскільки ця інформація віддалена від її минулого досвіду. Вихід за межі свого світу, пов'язаний з бажанням не тільки сприйняти, але й прийняти щось нове, дається нелегко. Для цього потрібні або спеціальні умови, або особливі спонукальні ситуації. Викладач особливо близький до розуміння цінностей новації в освіті в момент, коли ризикує позбавитися їх повністю, тоді змінюється відношення до самого себе й іншого, встановлюється нова система цінностей, змінюються критерії рішень. Інноваційний ризик є одним із важливих моментів прийняття рішення про зміну своєї поведінки в професійній діяльності. Відношення викладача будується на змішанні боязні та захопленості інновацією. Суть пошукового ризику полягає в імовірності вибору вірного шляху доведення нової ідеї до цінної новини. Запроваджувальний ризик виникає в разі спроби перекладу інновації в нововведення, зіставлення бажаних і шкідливих наслідків такого перекладу [5, с. 68-69].

Рутинна звичного мислення призводить до того, що інновації, які йдуть урозріз з уявленнями, що залишилися у людини, не врахову-

ються, ігноруються. Викладач «закривається»: перестає бути сприйнятливим до несподіваного, втрачає здібність до творчості. В разі відсутності гнучкості мислення немає і готовності до нових ідей, до постійної перебудови своєї моделі поведінки відповідно до середовища, що міняється. Гнучка психіка дозволяє зрозуміти, що світ міняється і що кожен повинен мінятися разом з ним: не існує незмінно правильних уявлень [5, с. 70].

Дослідження А.М. Бандурки, С.П. Бочарової, О.В. Землянської показують, що психологічний бар'єр є соціально-психологічним утворенням, що розвивається, його параметри помітно змінюються в просторі й у часі на різних етапах нововведення. Подібна трансформація психологічного бар'єра на різних етапах нововведення вимагає ретельних досліджень в кожному конкретному випадку, вивчення об'єктивних і суб'єктивних детермінант бар'єра, вироблення шляхів його регулювання різними методами [2, с. 235].

Приведений аналіз літератури з проблеми інновацій зумовлює необхідність визначення етапів протікання інноваційних процесів. А.А. Радугіна і К.А. Радугіна розкривають поняття «життєвий цикл» інноваційних процесів [16, с. 112]: «Життєвий цикл» інновацій включає в себе три основні стадії. Перша – зародження, усвідомлення потреби і можливості нововведення, пошук відповідної інновації, розробка і експериментальне впровадження. Стадія зародження може бути описана і в таких поняттях, як інноваційний задум, проект, план, експеримент і впровадження. Інноваційні джерела створюють передумови для інноваційного задуму. Під інноваційним задумом розуміються систематизовані відомості, отримані з аналізу запитів навколишнього середовища. Інноваційний проект тлумачиться як прийнятий і деталізований задум. Він може бути поданий у вигляді проробленої ідеї задуму і служити об'єктом аналізу в рамках комплексної стратегії розвитку особистості. Інноваційний план – це затверджений інноваційний проект. Він розроблений до рівня, який необхідний для прийняття як складової частини комплексної стратегії розвитку навчального процесу. Заключний етап цієї стадії – безпосереднє впровадження нововведення. Друга стадія називається дифузійною і передбачає багаторазове повторення, тиражування нововведень. Третя стадія – рутинізація нововведення – реалізовується в професійній діяльності викладачів. Нововведення не може вважатися повністю завершеним, якщо воно зупинилося на будь-якій з проміжних стадій [16, с. 86-87]. Отже, для вирішення завдань дослідження необхідно визначити ті умови управління інноваційними процесами, які на кожному етапі життєвого циклу інновацій сприяють розвитку професіоналізму викладача.

Висновки і перспективи дослідження. Інновації мають конкретно-історичну характеристи-

ку, процес створення, розробки і впровадження якого націлений на якісні зміни системи освіти та забезпечення її ефективності.

Серед різних класифікацій інновацій виділяється особливий вид – науково-адміністративний, який об'єднує інновації в системі освіти за ознакою цілеспрямованої, науково обґрунтованої діяльності, управління якою здійснюють органи управління освітою.

Інноваційні процеси в освіті дозволяють ефективно вирішувати поставлені завдання щодо особистісного та професійного зростання викладача ВНЗ у сучасному інноваційно-педагогічному просторі і відповідають прогресивним тенденціям розвитку суспільства;

Включення викладача ВНЗ в інноваційні процеси забезпечує становлення його позиції як суб'єкта професійної діяльності; самі інноваційні процеси є джерелом професійного росту викладача за певних умов.

Література

1. Ангеловски К. Учителя и инновации. – М.: Просвещение, 1994. – 159 с.
2. Бандурка А.М. Професіоналізм і лідерство / Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянська Е.В. – Х: «ТИТУЛ», 2006. – 578 с.
3. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в XXI век / В.С. Библер. – Москва: Политиздат, 1991. – 413 с.
4. Гершунский Б.С. Менталитет и образование. – М., 1996. – 143 с.
5. Грановская Р.М., Крижанская Ю.С. Творчество и преодоление стереотипов. – СПб, 1993.
6. Загвязинский В.И. Проектирование региональных образовательных систем / Педагогика. – 1999, № 5. – С. 8-13.
7. Іщенко Д.В. Психологія і педагогіка: [підручник] / Іщенко Д.В., Максименко С.Д., Олексієнко Б.М., Сафін О.Д. – Хмельницький: Видавництво ВНЗ ПВУ, 1998. – 422 с.
8. Инновационное обучение и наука: Научно-аналитический обзор / Под редакцией В.Я. Ляудиса. – М. 1992. – 52 с.
9. Инновации в образовании и социальные перемены // Материалы к конференции / Под ред. Ю.Н. Кулюткина, Л.И. Рожко, В.А. Соколовской. – СПб., 1993. – 120 с.
10. Кваша В.П. Управление инновационными процессами в образовании / В.П. Кваша. – Минск, 1994. – 177.
11. Кларин М.В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. – М.: Арена, 1995. – 222 с.
12. Мадзигон В.М. Пріоритетні напрями педагогічних досліджень / Мадзигон В.М., Бурда М.І // Педагогіка та психологія. – № 3. – 1998. – С. 79-89.
13. Поляков С.Д. В поисках педагогической инноватики / С.Д. Поляков. – М., 1993. – 63 с.
14. Попова О.В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у XX ст. / Хар. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Харків: «ОБС», 2001. – 256 с.
15. Пригожин А.И. Нововведение: Стимулы и препятствия: Социальные проблемы инноватики. – М., 1989. – 271 с.
16. Радугин А.А. Введение в менеджмент: социология и организация управления / Радугин А.А., Радугин К.А. – Воронеж, 1995. – 196 с.
17. Сафин А.Д. Акмеологические аспекты педагогического менеджмента в учебном процессе: [учебное пособие]. – Хмельницький: А., 1996. – 135 с.
18. Сисоева С.О. Педагогічна творчість учителя: визначення, теоретична модель, функції підготовки / С.О. Сисоева // Педагогіка та психологія. – № 2. – 1998. – С. 152-160.
19. Сластенин В.А. Педагогика: Инновационная деятельность / Сластенин В.А., Подылова С.Л. – М.: Магистр, 1997. – 224 с.
20. Юсуфбекова Н. Р. Общие основы педагогической инноватики. Опыт разработки теории инновационных процессов в образовании Н.Р. Юсуфбекова. – М., 1991. – 91 с.

Анотація

Гульбс О. А. Психологічні особливості інноваційної діяльності сучасного викладача ВНЗ. – Стаття.

В статті проаналізовані актуальні питання психологічних особливостей інноваційної діяльності викладачів вищих закладів. Включення викладача в інноваційні процеси забезпечує становлення його позиції як суб'єкта професійної діяльності. Інноваційні процеси впливають на професійне зростання викладача.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційні технології, особистість викладача ВНЗ, професійна діяльність, професійне зростання, розвиток особистості в професійній діяльності.

Аннотация

Гульбс О. А. Психологические особенности инновационной деятельности современного преподавателя вузов. – Статья.

В статье проанализированы актуальные вопросы психологических особенностей инновационной деятельности преподавателей высших учебных заведений. Включение преподавателя в инновационные процессы обеспечивает становление его позиции как субъекта профессиональной деятельности. Инновационные процессы влияют на профессиональный рост преподавателя.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, инновационные технологии, личность преподавателя вуза, профессиональная деятельность, профессиональный рост, развитие личности в профессиональной деятельности.

Summary

Hulbs O. A. Psychological features of innovative activity of the modern teacher of high schools. – Article.

In the article current questions of psychological features of innovative activity of teachers of higher educational institutions are analyzed. Inclusion of the teacher in the innovation processes ensures the formation of his position as a subject of professional activity. Innovative processes affect the professional growth of the teacher.

Key words: innovation, innovative activity, innovative technologies, personality of the university teacher, professional activity, professional growth, personality development in professional activity.